2016 när Sveriges Hembygdsförbund firade 100 år, så kom Hembygdsrörelsen i Halland överens om att fira detta med att göra en jättestor bonad över hela Halland. Alla föreningar bjöds in och tillsammans blev bonaden över 70 meter lång den gick på turné genom Halland innan den visades upp på Skansen i Stockholm vid 100-års firandet.
Årstads Hembygdsförenings bonadsmålning gjordes av Ingemar Bengtsson och Lars Hillertz. Vi kallar den **En Tidsresa i Årstad Bygden.**

Med den titeln vill vi belysa en del av bygdens historia.
I bonadens centrala del har vi Tingsplatserna som är en symbol för lag och ordning och respekt för individens rättigheter, i domarringen har vi samlat folket till rådslagning om olika spörsmål. Även Kyrkan spelade en stor roll som förmedlare av kungens, riksdagens och landshövdingens budskap till folket genom sina kungörelser, och alla frågor och beslut gällande kommunen utlystes i kyrkan. Självklart är ju kyrkan en symbol för vår kristna tro och dess stora roll som en samlande punkt i tillvaron.
Var kyrkans roll stor i bygden så hade Herrgården en minst lika stor roll i vardagen för många människor vid mitten av 1800-talet så var 400 människor direkt beroende av Sannarps Gods, många av dem levde som torpare under godset och de representeras av Bålastugan som var ett torp under Sannarp och numera omvårdas av Hembygdsföreningen. Att Årstads bygden är en jordbruks bygd som omges av skogsmark vill vi symbolisera med bården av veteax, eklöv samt med Kaggost, ko, häst oxe och gris. Det var inte enbart herrgården som drev jordbruk, utan det fanns fria bönder i byarna som i slutet på 1800-talet organiserade sig bland annat i Andelsmejerier och kvarnar. De gamla byarna kom att splittras upp efter laga skifte som genomfördes mellan 1830 och 1860 i vår bygd.
Vår moderna tid med ett obegränsat resande världen över får representeras av MHJ Mellersta Hallands Järnväg som stod färdig 1886 med ett nytt stationshus på utmarken i Hebergs By, då kommunen gått in i projektet och satsat pengar så ville man ha en station inom sitt område, järnvägens dragning gick i kommunens västligaste och yttersta spets där Eftra, Slöinge, Skrea och Årstad kommungränser möttes vid Suseåns böj ut mot havet. Järnvägen gjorde det möjligt för var och en att resa, en helt ny värld av möjligheter öppnades upp för utbildning, arbete, rekreation och kärlek.

Domarringen i Årstad, från Brons-Järn-åldern.
Denna domarring är av en ovanlig storlek, det finns 29 stenar i de flesta andra finns det 5,7 eller 9 stenar.
Domarringar eller Munkakyrka blir vanliga under järnåldern de förekommer i södra Sverige rikligast i ett stråk genom Halland norra Småland och Västergötland troligen är det förhistoriska gravar.
Folkliga myter och fantasier
Platser som denna sätter igång fantasin, enligt gammal folktro var det gamla tiders Tingsplatser med en person på varje sten kunde inga tvister bli oavgjorda. Det skulle vara anledningen till att stenarna var udda till antalet. En annan vanlig uppfattning var att kämpar förr utkämpade dueller i stensättningen som den här, för att lösa olika tvister. Det kallades för Valplatser.
Eller är det en skeppssättning….

Årstads gamla kyrka
Årstads äldsta kyrka var byggd i romansk stil under 1100-talet. Den var omkring 35 meter lång, 12 meter bred. Höjden till valvet var drygt 7 meter.
ÅRSTADS Nya KYRKA uppfördes i nygotisk stil 1888-90 efter ritningar av arkitekten Claes Grundström.
Den nuvarande stenkyrkan ersatte 1890 den gamla medeltida kyrkan på samma plats.
Altartavla utförd av Pehr Högberg 1786, finns bevarad i den nya kyrkan.

Sannarps Gods
I början av 1400-talet ägdes gården av stormannen Åke Axelsson-Thott på Hjuleberg. Omkring 1570 bildades godset Sanderup, som betyder nybygge på sandig mark utav Corftiz Clausen-Thott, sonson till Axelsson. Under åren utvidgades gården och 1580 fick den sätesrättigheter.

1872 såldes gården till familjen Treschow, som fortfarande driver godset,
Fam. Treschow fortsatte att dika ut och märgla marken och mer mark köptes in. Totalt blev arealen 1750 hektar och ungefär 400 människor bodde där. Vid 1900-talets början såldes Fjällalundagårdarna ut.
Sannarp består idag av 406 ha åker, 75 ha gräsmark, 8 ha våtmark, 856 ha skog totalt 1345 ha mark och man bedriver främst spannmålsodling och skogsbruk.

Bålastugan

Bålastugan är en ryggåsstuga, vars äldsta del är från 1600-talet. Den flyttades från Årstads By till sin nuvarande plats på 1890-talet av dess ägare Sannarps Gods, den förvaltas numera av Årstads hembygdsförening. I stugan förvaras Årstad Härads tingsbord Hembygdsföreningen fick tingsbordet när tingshuset i Heberg revs.

Allbergs kvarn

Kvarnen byggdes i mitten av 1880-talet och var en viktig del i utvecklingen av lantbruken, man kunde nu mala både brödspannmål och foderspannmål på ett effektivt sätt när man nu gick från handarbete till maskinell drift en oumbärlig service för folket.

Det fanns kvarnar både i Heberg och på Sannarps Gods. På 1920-talet så gör så elektriciteten sin entré och på flera lantbruk skaffar man egna foderkvarnar och väderkvarnarnas era börjar avta även om en del finns kvar fram till 1940-talet då som eldrivna.

Tingshuset i **Heberg**

Tingshus för Faurås Årstads Härad Tingshuset är byggt på 1780-talet det fungerade så fram till 1906 då nytt Tingshus byggs i Falkenberg. Tinget i Heberg hade också en avrättningsplats idag kallat Galgabacken, galgen till vänster om huset på bilden symboliserar platsen. Sista avrättningen sker 1829.

I Bålastugan i Årstad förvaras Årstad Härads tingsbord Hembygdsföreningen fick tingsbordet när tingshuset i Heberg revs.

Därefter köpte Landstinget byggnaden och inrättade en Särskola. Byggnaden revs i början av 1970-talet då den ej motsvarade yrkesinspektionens krav på standard för att fungera som lunchmatsal för skolhemmet Hallagården. På platsen ligger i dag Söderskolan.

Hebergs Mejeri
Mejerierna som växte upp som svampar under 1800-talets slut var frukten av ett beslut som togs på 1810-Riksdag att bilda Hushållningssällskap i alla län, arbetet gick långsamt i Halland först 1853 skrev sällskapets sekreterare Peter von Möller "ingen gren av svenskt lantbruk har ett större behov av en kraftfull lyftning och utveckling än ladugårdshushållningen". 1866 beviljar Hushållningssällskapet räntefria lån till 4 bymejerier i Halland, 1872 anställs Hushållningssällskapet en mejeriassistent och 1877 anställs en länsmejerska. Mjölkning och att ta hand om mjölken var ett kvinnogöra på gården och även på gods och herrgårdar var det kvinnorna som mjölkade. För att kunna ta hand om mjölken och förvara den inför försäljning så skulle man göra smör av mjölken då kunde man exportera smöret till bl.a. England
1880-talet har länsmejerskan visat nymodigheten separatorn för de ännu få mejerierna. 1886 fanns det 80 mejerier och på 70 av dem så används separatorn.
När Årstads kommun beslöt att man skulle gå in i projektet Mellersta Hallands Järnväg och satsat pengar så ville man ha en station inom sitt område, järnvägens dragning gick i kommunens västligaste och yttersta spets där Hebergs By hade sina utmarker, då såg en dansk Mejerist Sören Jensenen möjligheten att bygga ett mejeri på platsen intill den nya stationen 1886 står mejeriet färdigt samma år som järnvägen är klar och transportmöjligheter till kunder.

Platsen väl vald då det finns gott om kallt källvatten i området en viktig del för ett mejeri då man på ett enkelt sätt kunde kyla ner mjölken. På mejeriet tillverkades smör.
1896 ombildades mejeriet till andelsmejeri. Mejeriet var i bruk fram till 1930 då ett nytt mejeri stod klart. Efter 1930 användes byggnaden till ostlager. Mejeriet gav arbetstillfällen för både män och kvinnor, men ju mer teknik/maskiner det kom in i hanteringen så blev det mer och mer män som arbetade på mejerierna, från ett kvinnogöra med handmjölkning och beredning av mjölken i hemmet till ett mansdominerat yrke, till dagens moderna mejerier där både män och kvinnor arbetar tillsammans.

Järnvägen bygger ett samhälle.
Hebergs station och stationssamhälle.
Mellersta Hallands Järnväg invigs 1886, järnvägen byggs av kommuner med statliga lån sträckan är Halmstad - Varberg, staten tar över järnvägen 10 år senare.
Tomten där stationen byggdes låg på Hebergs Bys utmark, Floagård var närmaste bondgård utflyttad från byn vid laga skifte, delar av gården blev styckad till tomtmark och samhället tog fart öster om järnvägen, västra sidan byggdes upp först med Såg och Trävaruhandel och bostäder. Hela den västra delen fick rivas 1990 då dubbelspåret tog marken i besittning.
Kring stationen och mejeriet byggs ett helt samhälle med ett flertal industrier, affärer och olika hantverkare allt på privata initiativ av personer med stor framtidstro.
Järnvägen hade en avgörande betydelse för att för utvecklingen av samhället, folk kunde ta sig ut i världen, skaffa vidareutbildning, gods och varor kunde skickas och tas emot, världen krympte helt enkelt.